

štrbunknil v njo? Oj, domov, domov! Boga zahvali, da te neso noge! Pa ti že v hribu za lokvo zastane korak. Čuj, v gozdu tu na levi! Tam pri cerkvi svetega Sebastijana. Tu je bilo nekdanj črnomaljsko pokopališče, ne v Vojni vasi. Kaj se je vzbudilo v vrhovih hrastov, ki rastejo na pozabljenih grobovih? Kaj šelesti med brezami? Čuj, ali ne joče tik ob cerkvi duša, ki trpi tolika leta v vicah? Ali se ni zasvetila lučka v samotni cerkvi? Morda je to znak pozabljenim dušam, ki še niso našle miru, naj vstanejo iz grobov... Ne zastaja samo korak, srce zastaja...

Kapelice, križi so ob cesti iz Ručetne gore. Vedo tisti, ki gredo ponoči sami iz zidanic, kaj se je že vse dogodilo pri vsaki kapelici, pri vsakem križu. Vedo, kaj so videli sosedje, ki so pogledali v Globočnjak, v tisto drago čudne oblike. In vedo, kje si je pred leti pijanec in zapravljivec, ki je nad vsem obupal, prerezal žile na roki. Otroci vedo, da nima njegova duša miru in se vrača vsako noč na kraj samomora. Vedo vse to vinogradniki, pa pozabijo na čutare v bisagah, odkrijejo glave in vzamejo molke v desne roke. Nima nobena, nobena tajinstvena moč oblasti do tebe, kadar moliš...

Koliko, o koliko je teh tajinstvenih, strašnih in pošastnih, skrivnostnih in nerazumljivih sil ob cestah in potih in stezah, ki vodijo v Črnomelj. Pa če pobegneš na najneznatnejšo, komaj vidno stezico, ne utečeš jim. Kaj šelesti med vejami tiste krivenčaste breze? Saj ni vetra! Pa kaj je jeknilo v tisti temni smreki, kaj je zašuštelo v tem orjaškem hrastu, kaj skriva tista samotna jesenska hruška? Pa kaj je zašumelo tam v gozdnih globinah in se bliža? Pa kaj vstaja tam izza mej po njivah? Pa katera žival ti je hušknila čez pot? Kaj pa, kaj pa če se skriva v tej živali nekaj drugega, nekdo drugi? Kaj? Kdo? Bog ve... Ko pa je toliko čudovitih, skrivnostnih in nerazumljivih stvari na svetu... In ko segajo te skrivnosti vse na oni svet in iz onega sveta sem — — — Na onem svetu pa — — —? Vračajo se duše — morda se mučijo okoli človeka prav sedaj duše iz vic — čutiš jih, pove, pove nobena ničesar... Slutiš most na oni svet; kakšen je, ne veš... In trepetiš...

Ceste, pota, steze, ki peljete v Črnomelj! Kaj, da mislim vselej, kadar grem domov, pa tudi vselej, kadar romajo od daleč moje

Miha Maleš, Portret

misli domov, kaj da mislim vselej na tisto, kar sem čul, ko sem vse to sveto verjel? In da mi je domov grede tako živo pred očmi, kje vse straši in kako straši? Tako živo, da bi se zdrznil, obstal in... in bi mi ledenela kri po žilah...

Tam v Črnomlju, po tistih tesnih ulicah, med slamnatimi strehami in zidanimi hišami, po vrtovih in dvoriščih, po tnaléh in plotovih se raduje moja mladost. Vsa čista je, vsa bela je, živa je in razposajena je, pa brez greha je.

Tam moli vsak dan moja mati zame, ki sem po svetu. Moli, da bi bil dober in čist, kakor sem bil tedaj, ko me je pokropila z blagoslovljeno vodo, me pokrižala in spremlila k sprejemnemu izpitu v gimnazijo. Moli, da bi nikdar nikomur ničesar zlega ne napravil, da bi bil dober z vsemi ljudmi in vsi ljudje z mano. Moli, da bi mislil vsak dan na življenje na onem svetu, kdor misli nanj in se pripravlja nanj, se ga ne boji, tako pravi moja mati, pri kateri je dobro biti.

Kadar grem domov, pa kadar romajo misli domov — vsak dan romajo — premišljam.